

Vegetácia v sídlach

Rozhodujú o vegetácii v sídlach odborníci?

Človek hodnotí prostredie podľa toho, v akom vyrastal a keď sa ocitne inde, nové porovnáva so svojím domácim. Významným faktorom formovania vzťahu k životnému prostrediu je vegetácia. V časoch socialistického plánovania bola vegetácia v mestách (až na niekoľko výnimiek) na periférii záujmu. Ešte o jej údržbu, najmä vo väčších mestách, sa starali špecializované organizácie. Ale plánovanie rozvoja vegetácie, projektovanie a realizácia podľa projektu – to bola sféra, ktorá značne pokrývala za údržbou. Ak sa aj urobili projekty, väčšinou skončili v "šuflíku" a nikdy sa nerealizovali. Vegetácia v mestách sa vysádzala hlavne v tzv. akciách "Z", nadšenci niekde obstarali stromčeky a potom ich bez potrebných znalostí povysádzali, kde sa im to zdalo byť vhodné. Dnes, po rokoch, vidieť výsledky takejto práce. Napr. obyvatelia prvých piatich poschodí nemajú v bytoch dostatok svetla, pretože mu prekážajú vysoké stromy, vysadené v tesnej blízkosti domu. Iným príkladom je park, kde dlhoveké dreviny nemôžu rásť a ďalej sa rozvíjať, pretože im v tom bránia výplňové a krátkoveké dreviny, ktoré však zbytočne park prehusujú a uberajú mu na estetickú hodnotu.

Často počujeme, že treba chrániť každý vyrastený strom. Podľa môjho názoru nie je to vždy namieste. Príklady som uviedla. Najvhodnejšie by bolo, keby oprávnenosť výrubu stromov posudzovali v štátnej správe životného prostredia odborne zdatní pracovníci s vysokoškolským vzdelaním príslušného smeru. Ak to nie je možné, potom treba, aby sa k návrhom na výrub stromov zabezpečil posudok odborníka. Len odborník vie posúdiť perspektívnosť ich rastu, zdravotný stav a ďalšie hľadiská. Ani veľký strom nie je vždy a za každých okolností vhodné chrániť. Je to filozofia, na ktorú laik nie je zvyknutý. Ale chrániť každý strom za každú cenu, hlavne v intravilánoch miest a dedín, je názor laický a niekedy môže byť aj škodlivý.

Len rozumným prístupom k výrubom stromov, pri zvážení všetkých alternatív, v spolupráci s projektantmi záhradnej architektúry, architektmi, realizátormi a pracovníkmi údržby vegetácie sa vytvorí hodnotné dielo záhradnej architektúry a životné prostredie na takej úrovni, akú bežne vidáme v krajinách západnej Európy.

Budú krajšie ulice?

Pri prechádzkach ulicami našich miest a dedín sa

môžeme potešiť predzáhradkami rodinných domov. Pri bližšom pohľade však často spozorujeme aj nedostatky. Nemožno majiteľom rodinných domov uprieť snahu o čo najkrajšiu úpravu svojho okolia. Chýbajú im však vedomosti a praktické skúsenosti. I tu sa prejavuje naša národná vlastnosť – ušetriť. V snahe mať predzáhradku čo najkrajšiu nakúpi si majiteľ domu pekný rastlinný materiál, alebo mu ho podaruje sused, spolupracovník, či známy. Vysadí ho, ako sa mu to páči. O pár rokov sa ale on a jeho rodina nestačia čudovať, že mu jedna rastlina vyhnula, ďalšia enormne rastie, prerastá do okna či chodníka, o celkovom výzore predzáhradky už ani nehovoríac.

Každá záhrada potrebuje mať svoju koncepciu, ktorú dokážu najlepšie navrhnúť špeciálne vzdelaní odborníci – záhradní architekti. Mnohí ľudia majú predstavu, že plán záhrady je veľmi drahý, a preto si radšej robia ako vedia. Pritom si neuvedomujú, že realizácia podľa plánu je prácou na celý život, minimálne pre jednu generáciu. Preto šetriť v tomto smere nie je rozumné.

Objednať si plán záhrady u odborníka je u nás vecou uvedomelosti alebo solventnosti, či oboch atribútov dohromady. Majiteľa rodinného domu nenúti k tomu žiadny zákon, či nariadenie.

V niektorých vyspelých krajinách sú už tak ďaleko, že ulice plánujú tak, aby mali niečo charakteristické nielen po stavebnej stránke. Napr. ulica, kde sa vo väčšej miere vyskytuje orgován, alebo kde je pred každým domom vysadený ružový ker. Ulice sa potom aj volajú – Orgovánová, Ružová a pod. Takáto prax je u nás zatiaľ vo sfére teórií. Hoci podmienky na realizáciu sa vznikom samospráv miest a obcí začínajú vytvárať.

Bolo by v záujme veci, keby rovnako, ako sa pri vydávaní stavebného povolenia kladú podmienky na výstavbu rodinného domu, stanovili aj podmienky na realizáciu záhrad. Určila by sa tým koncepcia celej ulice, jej hlavné princípy, ktoré by stavebník musel dodržať.

Predzáhradky rodinných domov tvoria časť ulice, ktorou nechodia len jej obyvatelia, ale aj ďalší návštevníci a významne určujú kvalitu priestoru. Plocha rodinných domov so záhradami v mestách nie je zanedbateľná, tvorí minimálne jednu tretinu mesta. A dediny? Tam predstavuje plocha rodinných domov so záhradami väčšinu.

Jarmila Roháčová
záhradná architektka